

ERICH MARIA REMARQUE

TŘI KAMARÁDI

CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU

„Líbí se vám tu?“ zeptal jsem se.

Dívka přikývla.

„Líp než naproti v cukrárně?“

„Nenávidím cukrárny,“ řekla.

„Proč jsme se tam tedy scházeli?“ zeptal jsem se udiveně.

„Nevím.“ Sundala si čapku. „Nic jiného mě nenapadlo.“

„Tím líp, že se vám líbí tady. My jsme tu často. Večer se nám tahle díra stává skoro domovem.“

Zasmála se. „Není to vlastně smutné?“

„Ani ne,“ řekl jsem. „Jen přiměřené poměrům.“

Fred mi přinesl druhou sklenku. Položil k ní zelené havana. „Od pana Hausera.“

Valentin mi pokývl ze svého kouta a pozvedl sklenku. „31. červenec 17, Robby,“ řekl těžce.

Přikývl jsem a rovněž jsem pozvedl sklenku.

Analýza uměleckého textu

- **zasazení výňatku do kontextu díla**

Úryvek je z počátku románu, když je Robert na prvním rande s Patricií.

Třemi kamarády jsou Robert Lohkamp, Otto Köster a Gottfried Lenz. Bojovali spolu v první světové válce a nyní provozují malou autodílnu. V ní vylepšují především vlastní automobil, kterému říkají Karel. Pracuje tu s nimi také mladý Jupp, ze kterého se snaží vychovat závodníka. Ve volném čase navštěvují různé podniky v okolí, znají se s prostitutkami a s číšníky. Robby se dřív živil jako pianista, a tak často baví společnost.

Robert, kterému říkají Robby, má třicáté narozeniny. Tři kamarádi si vyjedou na projížďku právě opraveným cadillacem, potkají černé auto a závodí s ním. Zastaví před stejnou hospodou a seznámí se s řidičem a jeho spolujezdkyní Patricií Hollmanovou. Patricie je krásná dáma, která se zalíbí všem přátelům, ale jen Robby se odváží a požádá ji o telefonní číslo. Chce se ujistit, že dorazila v pořádku domů. Když si potom zavolají, smluví si schůzku a později se stanou milenci. Robert se zpočátku před Pat styděl za svůj chudý byt, ale ona ho ujišťovala, že jí to nevadí. Byla šťastná, že s ním může jezdit autem, dokonce ji naučil řídit, že ji bere do společnosti... Naznačila, že strávila rok v posteli, protože byla nemocná, a nyní si užívala, že se mohla bavit. Nejdřív svůj vztah tajili, ale když potkali Gottfrieda v baru, nemělo cenu zapírat.

Robby se někdy projevuje záporně. Hodně pije a často nabízí alkohol i Pat. V jedné kapitole se setkává s prostitutkou, se kterou dřív spával. Ona ale hned pozná, že už ji nechce, protože se zamiloval, a smutně se s ním loučí. Robert je také žárlivý, nerad viděl, když se Pat bavila s jinými muži.

Robby a Pat odjeli na víkend k moři a ubytovali se v malém penzionu, jehož majitelka se domnívala, že jsou manželé. Pat se zde přitížilo, jednoho rána vykašlala krev. Robby byl zděšený, nechápal, co se děje, jen se všemožně snažil sehnat lékaře. Místní doktor se ho ptal, u jakého specialisty se Pat léčila, ale to Robby nevěděl. Obvolal známé a podařilo se mu sehnat doktora Jaffé. Ten přijel a zůstal u Pat ještě dalších několik dní. Robbymu teprve po vyslechnutí lékaře došlo, že má Pat tuberkulózu.

Po čtrnácti dnech byla Pat schopná odjet domů a na Robertovo přání se nastěhovala do stejného domu jako on. Pro radost jí koupil štěně.

V tomtéž domě bydleli manželé Hesseovi. Paní Hesseová manžela opustila a odešla za jiným mužem. Hesse byl zlomený, šel se se svým zoufalstvím svěřit Robertovi, ale on mu příliš nepomohl. Hesse se vrátil do svého pokoje, uklidil a oběsil se. Paní domácí a ostatní nájemníci byli zděšení a Robert si nepřál, aby se o tom Pat dověděla.

Nastal podzim, doba, kdy měla Pat odejít do sanatoria. Lékař Jaffé telefonoval Robbymu, aby nastoupila dřív, bylo totiž sychravo a ona by mohla nastydnout. Do sanatoria jeli milenci společně a Robby musel uznat, že jsou zde samí milí lidé. Všichni se znali z předchozích pobytů. Robby se po týdnu vrátil do města a snažil se vydělávat peníze taxikářením, pobyt v sanatoriu byl totiž drahý. Během odloučení si alespoň telefonovali.

Gottfried se účastnil politické schůze, ale měla tam dorazit policie, a tak ho Robby a Otto jeli varovat. Když se všichni tři kamarádi vraceli v noci domů, přiběhl k nim mladík a střílel Gottfrieda, nejspíš si ho s někým spletl. Robby a Lenz ho rychle naložili do auta, odvezli do nemocnice, ale už bylo pozdě. Spolu s restaurátérem Alfonsem se snaží vraha dopadnout, nakonec ho odpraví Alfons. O Gottfriedově smrti se Pat nic nedoví, Robby ji nechce rozrušovat.

Robert je ve finanční tísní a netuší, jak bude moct Pat zaplatit další léčení. Otto se rozhodne prodat autodílnu a taxík, a tím získat nějaké peníze. Po Novém roce přichází telegram od Pat, přeje si, aby Robby co nejdříve přijel. Otta ho dovezl do sanatoria, a když odjížděl, slíbil, že sežene nějaké peníze. Brzy je opravdu zasílá, získal je prodáním Karla.

Stav Pat se zhoršuje, ale Robby se snaží být silný a fungovat jako opora. Patricie si je vědomá toho, že zemře, ale oba jsou rádi, že spolu můžou být do poslední chvíle. Pat nakonec umírá ve velkých bolestech.

- **téma a motiv**

téma: rande v cukrárně

motivy: čapka, cukrárna, večer, domov, doutník

- **časoprostor**

prostor: Německo, restaurace

čas: 20. léta 20. století, krátce po první světové válce

- **kompoziční výstavba**

Děj je vyprávěný chronologicky.

- **literární forma, druh a žánr**

próza, epika, román

- **vypravěč**

ich-forma (vypravěčem je jeden ze tří přátel, Robert Lohkamp)

- **postava**

Robert Lohcamp – též Robby, třicetiletý pianista, přátelský, oddaně miluje Pat, rád a hodně pije alkohol, poznamenaný válkou

Patricie Hollmanová – též Pat, jemná, něžná, dáma, nemluví o své minulosti, nepoddává se své nemoci, snaží se být statečná, citlivá, velmi tolerantní

Otto Köster – majitel autodílny a Karla (auta), obětavý, pracovitý

Gottfried Lenz – pracovník v autodílně, vtipálek, blondák, politicky aktivní, „poslední romantik“

- **vyprávěcí způsoby**

přímá řeč: Robert, Patricie, číšník Fred, host Valentin Hauser

- **typy promluv**

dialog Roberta a Patricie

monolog číšníka a Valentina

- **jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku**

slovo hovorové *líp*

zdrobnělina *sklenku*

přezdívka *Robby*

- **tropy a figury a jejich funkce ve výňatku**

metafora *tahle díra*

elipsa *zelené havana*

Literárněhistorický kontext

• kontext autorovy tvorby

- 1. pol. 20. století

Erich Maria Remarque (1898–1970)

- vlastním jménem Erich Paul Remark
- narodil se 22. června 1898 v Osnabrücku (Německo) do rodiny knihvazače
- byl z pěti sourozenců, měl dva bratry a dvě sestry
- hned po ukončení školy v roce 1916 narukoval do armády, kde byl v roce 1918 několikrát raněn
- konec války strávil v lazaretu
- celé jeho dílo poznamenáno odporem k válce a antimilitarismem
- po návratu z války měl problémy začlenit se do společnosti
- po 1. světové válce vystřídal řadu povolání, chtěl být hudebníkem, poté malířem
- působil jako redaktor v berlínském plátku Sport im Bild, pracoval jako učitel, agent firmy s náhrobními kameny, účetní, obchodní příručí, automobilový závodník, reklamní agent a v neposlední řadě se stal světoznámým spisovatelem
- hodně cestoval (Itálie, Švýcarsko, Balkán, Turecko)
- byl ženatý 7 let
- roku 1931 se přestěhoval do Švýcarska a byl poprvé nominován na Nobelovu cenu (za mír)
- do Německa se nikdy nevrátil
- v roce 1938 byl zbaven německého občanství, byl fašisty označen za „literárního zrádce“ a jeho knihy byly veřejně páleny, protože jeho popis války byl pro militantní režim krajně nevhodný
- 1939 emigroval do New Yorku a získal americké občanství
- po 2. sv. válce žil v USA a Švýcarsku
- zemřel 25. září 1970 ve švýcarském Locarnu na srdeční chorobu

Zajímavost: V polovině 30. let se Remarque beznadějně zamiloval do Marlene Dietrichové, ta jeho city neopětovala. Poté střídal různé ženy, až se r. 1958 oženil s bývalou manželkou Ch. Chaplina Paulette Goddardovou.

- v dílech se blíží stylu tzv. ztracené generace, ke které se hlásil, ale nepatřil do ní
- častá je tematika automobilů a automobilových závodů
- silné antifašistické zaměření, humanista, kritik společnosti
- patrný vliv Jacka Londona, Ernesta Hemingwaye

romány:

Žena se zlatýma očima (Gam), Domov snů (Říše snů), Stanice na obzoru

Na západní frontě klid – nejznámější autorův román, čerpá z vlastních zážitků ve válce, vypravěčem je voják Pavel Bäumer

Cesta zpátky – volné pokračování románu *Na západní frontě klid*, o Německu po první světové válce

Brána vítězství, Miluj bližního svého, Vítězný oblouk, Jiskra života, Čas žít, čas umírat,

Černý obelisk – romány o osudech vojáků z 1. sv. války a jejich „návratech“ do života

Nebe nezná vyvolených, Noc v Lisabonu, Zaslíbená země, Stíny v ráji

divadelní hra *Poslední stanice* – o bombardování Berlína

• literární / obecně kulturní kontext

1. světová válka ve světové literatuře:

- zobrazení válečné tematiky
- cílem bylo vylíčit válečné hrůzy a varovat před nimi
- z uměleckých směrů vynikaly např.: naturalismus, symbolismus a existencialismus

Ztracená generace (Lost generation):

- k tomuto směru náleží jen volně (obsahem svých děl), není Američan

- skupina spisovatelů narozených kolem roku 1900
- spisovatelé zažili 1. světovou válku a zobrazovali ji ve svých dílech
- vyjadřují pocity vojáků po návratu z války (vrátili se duševně zmrzačení a měli problémy se zařazením se do společnosti)
- pro autory jsou typické životní postoje, kterými dávají najevo nesouhlas a nedůvěru ke společnosti, často staví své hrdiny do velmi nebezpečných situací, kde musí prokazovat svůj charakter
- základními tématy jsou: zklamání a skepse, rozklad lidských a společenských hodnot, hledání východiska v útěku do přírody nebo kultury

1. světová válka ve světové literatuře:

Arnold Zweig (1887–1968)

- německý prozaik a dramatik
- před nacismem odešel do Palestiny
- cyklus *Válka bílých mužů* – cyklus se věnuje problematice 1. sv. války, nejznámější je jeho 1. část – *Spor o seržanta Gríšu* – román o malém človíčku, ruském zajatci, který se stává nevinnou obětí pruského militarismu

Romain Rolland (1866–1944)

- francouzský prozaik, dramatik, esejista, hudební kritik
- nositel Nobelovy ceny za literaturu (1915)
- Petr a Lucie* – nejslavnější protiválečná novela staví proti úpadku morálních a společenských hodnot za 1 sv. války milostný vztah dvou mladých lidí, kteří nakonec umírají pod troskami kostela

Henri Barbusse (1874–1935)

- francouzský spisovatel a politický pracovník
- Oheň aneb Deník bojového družstva* – román, v němž s dokumentární přesností a upřímností vylíčil život vojáků na frontě a v zákopech

Ztracená generace:

Ernest Hemingway (1899–1961)

- americký prozaik a publicista
- nositel Nobelovy ceny za literaturu (1954)
- Stařec a moře* – novela, o věčném zápasu člověka s přírodou, o statečnosti, s níž jde do předem prohraného boje
- Sbohem, armádo* – románový příběh nešťastné milenecké dvojice, která ani po úniku z války nenachází osobní štěstí
- Komu zvoní hrana* – v tomto románu autor vychází z vlastních zkušeností dobrovolníka a dopisovatele za španělské občanské války

William Faulkner (1897–1962)

- Američan, prozaik, básník, scenárista, nositel Nobelovy ceny za literaturu (1949)
- absolvoval letecký výcvik
- v roce 1918 byl poslán s Královským letectvem do Francie, kde byl při cvičném letu raněn
- obránce práv černochoů
- celý život hájil právo umělce na soukromí
- Absolone, Absolone, Pobertové, Vojákův žold*

John Steinbeck (1902–1968)

- Američan, nositel Nobelovy ceny za literaturu (1962)
- nositel Pulitzerovy ceny (1940)
- prokazuje zájem o sociální problémy
- O myších a lidech, Hrozny hněvu, Na východ od ráje*

Francis Scott Fitzgerald (1896–1940)

= autor džezového věku

- období po roce 1920, Amerika „žije“ novými objevy (auta, rozhlas, film, hudební nosiče)

- lidé z venkova se stěhují do měst, obdiv černošské hudby a tance

- prohibice = vyšší zájem o alkohol

- „sonda“ do života americké společnosti dvacátých a třicátých let

- kritický, nemilosrdný = mluvčí americké mládeže

- čtenářsky oblíbený i dnes

Velký Gatsby, Krásní a prokletí, Něžná je noc

Další údaje o knize:

- **dominantní slohový postup:**

vyprávěcí

- **vysvětlení názvu díla:**

Tři kamarádi – román je vyprávěním o třech přátelích, kteří spolu pracují v autoopravně

- **posouzení aktuálnosti díla:**

Hlavní téma románu – boj s tuberkulózou – je neaktuální, protože dnes na tuto nemoc umírá minimum lidí. Vedlejší témata jako mužské přátelství, auta, milenecký vztah, jsou stále aktuální.

- **pravděpodobný adresát:**

Kdokoli, příběh zaujme čtenáře všech generací.

- **určení smyslu díla:**

Kniha ukazuje, jak silný člověk může být, ačkoli má málo peněz, žije ve válkou zničené zemi, přišel o přítele i o svoji lásku. Měli bychom si užívat malých radostí.

- **zařazení knihy do kontextu celého autorova díla:**

Román byl napsán v emigraci, vyšel roku 1937.

- **tematicky podobné dílo:**

Ernest Hemingway – *Sbohem, armádo!*: příběh zamilovaného páru, na jehož konci žena umírá a hrdina zůstává osamělý

- **porovnání s filmovou verzí nebo dramaturgií:**

Není.